

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om Folkpensionsanstaltens informationsutbyte

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av lagstiftningen om Folkpensionsanstaltens informationsutbyte (RP 49/2026 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Teija Hautera, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Anu Polojärvi, justitieministeriet
- biträdande dataombudsman Annina Hautala, dataombudsmannens byrå
- professor (emerita) Raija Huhtanen
- professor Tomi Voutilainen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om utkomststöd, lagen om allmänt bostadsbidrag, lagen om bostadsbidrag för pensionstagare, lagen om ett övervakningssystem för bank- och betalkonton och sjukförsäkringslagen ändras.

Lagarna avses träda i kraft den 1 september 2026 och den 1 mars 2027.

I propositionen ingår ett avsnitt om lagförslagens förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen. Enligt regeringens uppfattning kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i ärendet.

Utlåtande GrUU 28/2026 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Det föreslås att bestämmelserna om Folkpensionsanstaltens rätt till information i lagen om utkomststöd, lagen om allmänt bostadsbidrag och lagen om bostadsbidrag för pensionstagare ska ändras så att de mer exakt och avgränsat föreskriver om Folkpensionsanstaltens rätt att av penninginstitut få uppgifter som är nödvändiga för att avgöra ett aktuellt ärende. Dessutom föreslås bestämmelser om rätten att göra förfrågningar om dessa uppgifter med hjälp av övervakningssystemet för bank- och betalkonton. Folkpensionsanstaltens behandling av kontouppgifter ökar inte till följd av propositionen, eftersom dessa uppgifter även enligt gällande bestämmelser ska fogas till förmånsansökningar.

(2) Målet med propositionen är enligt motiveringen (s. 29) att förbättra regleringen av tillgång till och utlämnande av information så att Folkpensionsanstalten kan få en relevant uppfattning om en persons situation. Informationsutbytet syftar till att förhindra och upptäcka missbruk och felaktiga utbetalningar av förmåner.

(3) Den föreslagna regleringen, som framför allt innebär ett nytt sätt att få omfattande känsliga uppgifter, är av betydelse särskilt med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen.

(4) Grundlagsutskottet har särskilt lagt vikt vid om de uppgifter som lämnas ut är av känslig art och lyft fram riskerna med behandlingen av känsliga uppgifter. Grundlagsutskottet har därför särskilt påpekat att det bör finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt, och bestämmelser om behandling av personuppgifter måste vara detaljerade och omfattande, inom de ramar som dataskyddsförordningen tillåter (GrUU 65/2018 rd, s. 45, GrUU 15/2018 rd, s. 40).

(5) Enligt propositionen (s. 65) ska nödvändighetskriteriet och sökandens rätt att förbjuda Folkpensionsanstalten åtkomst till känsliga uppgifter fungera som förhandskontroller för utövandet av rätten att få uppgifter. Grundlagsutskottet fäster i detta avseende uppmärksamhet vid att det att sökanden avstår från att använda förbudsrätten eller använder den också påverkar behandlingen av andra personers känsliga personuppgifter. Folkpensionsanstaltens rätt enligt 18 a § 5 mom. i lagförslag 1 gäller förutom sökanden också uppgifter om sökandens övriga familjemedlemmar. Rätten enligt 42 § 3 mom. i lagförslag 2 gäller förutom sökanden också uppgifter om andra personer som hör till samma hushåll och rätten enligt 43 § 3 mom. i lagförslag 3 att få uppgifter förutom sökanden också uppgifter om sökandens make, maka eller sambo.

(6) Det kan enligt grundlagsutskottet inte anses helt oproblematiskt att ett förbud som sökanden ställer upp på det sätt som beskrivs ovan också leder till att andra parter blir skyldiga att separat lämna uppgifter till Folkpensionsanstalten. Enligt den föreslagna regleringen skulle sökanden utöva de andras kunskapsbaserade självbestämmanderätt för deras räkning, och de övriga parternas rättigheter skulle endast tryggas genom den skyldighet som i lagförslaget åläggs Folkpensionsanstalten att innan en begäran om uppgifter görs informera inte bara sökanden utan även de övriga parterna. Grundlagsutskottet anser det motiverat att alla som berörs av kontotransaktionsuppgifterna ges samma möjlighet att använda eller avstå från att använda förbudsrätten. Social- och hälsovårdsutskottet bör ändra regleringen.

Utlåtande GrUU 28/2026 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors 5.5.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
vice ordförande Onni Rostila saf
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Arja Juvonen saf
medlem Atte Kaleva saml
medlem Teemu Keskisarja saf
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Ville Skinnari sd
ersättare Saku Nikkanen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Johannes Heikkonen.